

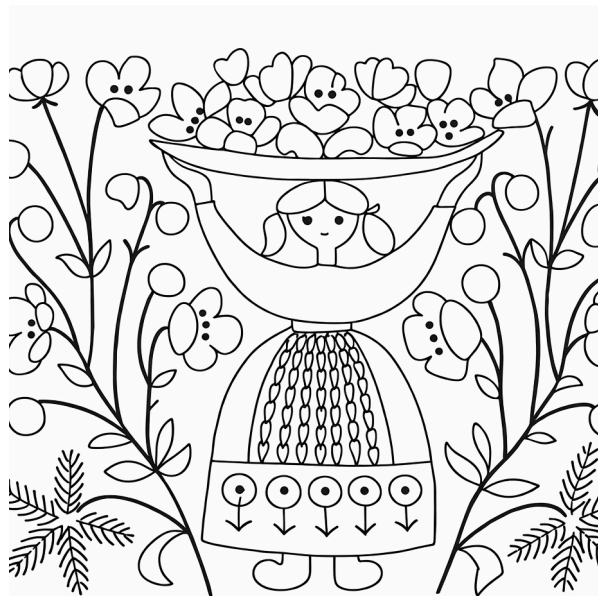

רקום בפרשה

בס"ד, שבט תשפ"ו, תנו לה מפרי יְדִיהָ וְהַלְלוּהָ בְּשִׁעְרֵיהֶם מַעֲשֵׂיהָ (משלי ל"א) לזכרה של סבתא שרה סילביה שפירותיה חיים ומתוקים יבדל"א

פרשת יתרו / כתיבה: גילי כ"ץ

איור מעובד מתוך הספר: Small Flowers In Embroidery

וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֵּהֵן מִדִּין, חֹתֵן מֹשֶׁה, אֶת כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה, וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ: כִּי-הוֹצִיא יְה' אֶת-יִשְׂרָאֵל, מִמִּצְרָיִם. (שמות י"ח, א')

וַיֹּסֶפַר מֹשֶׁה, לְחֹתְנוֹ, אֶת כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה יְה' לְפָרְעֹה וּלְמִצְרָיִם, עַל אֹדֹת יִשְׂרָאֵל: אֶת כָּל-הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מָצְאתֶם בְּדֶרֶךְ, וַיֵּצֵאֵם יְהוָה.

וַיַּחַד יִתְרוֹ--עַל כָּל-הַטּוֹבָה, אֲשֶׁר-עָשָׂה יְה' לְיִשְׂרָאֵל: אֲשֶׁר הֲצִילוֹ, מִיַּד מִצְרָיִם.

וַיֹּאמֶר, יִתְרוֹ, בְּרוּךְ יְהוָה, אֲשֶׁר הֲצִיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרָיִם וּמִיַּד פָּרְעֹה: אֲשֶׁר הֲצִיל אֶת-הָעָם, מִתַּחַת יַד-מִצְרָיִם. עַתָּה יִדְעֵתִי, כִּי-גָדוֹל יְה' מְכַל-הָאֱלֹהִים: כִּי בַדְבָר, אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם. (שמות י"ח, ח'-י"א)

הנס המופלא של יציאת עם ישראל ממצרים מגיע לאוזניו של יתרו, חותן משה (קראו על השמיעה של יתרו [כאן](#)).

וַיָּבֹא יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה, וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ--אֶל-מֹשֶׁה: אֶל-הַמִּדְבָּר, אֲשֶׁר-הוּא חֹנֶה שָׁם--הַר הָאֱלֹהִים. יתרו מגיע עם אשתו של משה וילדיו אל מקום חניית בני ישראל. מהשיחות של יתרו ומשה אנחנו לומדים איך נשמעו "החדשות" על אודות יציאת מצרים.

יתרו ומשה נפגשים

1. נקרא את הפירוש של המגיד מדובנא:

"והנראה כי יתרו הבין כי כל המעשים שנעשו לישראל כולם היו בזכות משה שהיה שקול כנגד כל ישראל, והאמת היה בהיפך, כי כבר אמר הקב"ה למשה 'לא בשביל כבודך אתה עולה לכאן אלא בשביל כבוד בני וכו' (שמות רבה) וזה ידוע כי מעלת הכלל היא עודפת על מעלת הפרט".

שאלה: על איזו שאלה, שהציקה לו, עונה הפרשן? (רמז: השוו בין פסוק א' ופסוק ח' בפרק י"ח).

רקום בפרשה

2. לחידוד דבריו נעזר המגיד מדובנא במשל: "משל לאחד שבא לבית חותנו וראה אצלו כלים יקרים מכסף וזהב ולימים חזר ובא אליו ולא ראה אותם. וירא את פני מחותנו והנה רעים כי נעצב ונכלם מפניו, וישאלהו, לאמר מדוע אתה ככה נכלם (מתבייש) מפני ובתוך הדברים שאלו גם כן על כליו היקרים. אמר לו הלא זה הוא כלימתי (בגלל זה אני מתבייש) כי נתמשכנו כלי היקרים ואינם, בעבור סך ידוע שלווית עליהם.

אמר לו: אחי, אין זה בושה, הלא עוד זאת היא נחמתי כי עתה ידעתי כי הכלים שלך הם. מה שהייתי דואג ואומר בלבי, אולי שאולים הם אצלך".

*קודם נבין את המשל: מי הם החותן והמחותן, ומהם הכלים? מה רצה המחזן לברר?

*חזרו וקראו את ההקדמה של המגיד מדובנא למשל (חלק 1), האם יש לכם רעיון מהו הנמשל?

*נקרא את הנמשל במילותיו של הפרשן: "הנמשל הוא כי מקובל ומאומת אצלנו מי שמטיבין לו בזכותו, הנה יעדרו ממנו בהעוותו (כשהוא חוטא) ויתמשכנו טובותיו בחטאיו. לא כן אם בזכות אחרים, אין מקום לקחתם ממנו. היינו בהיות טובותיו בזכות אחרים לא יתמשכנו טובותיו בחטאיו. וזהו יספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים על אודות ישראל דווקא, היינו בזכותם. והעד על זה את כל-התלצה אשר מצאתם בדרך, כלומר כי תכף ומיד כאשר קלקלו מעשיהם בנסותם את ה' נענשו בפגיעת לוחמים רבים וירדו מגדולתם ונתמשכנו מעלתם. אשר מזה יבחן כי רק בזכות עצמם הפליא ה' בגדולתם".

השפה של המגיד מדובנא לא תמיד קלה להבנה, ולכן כדאי לקרוא מספר פעמים בקול, ולשוחח, כדי לראות שהבנתם את המשל ואת הנמשל.

* מדוע חשוב למשה לספר את כל-התלצה ליתרו, וכיצד המידע הזה דווקא גורם ליתרו לומר עתה ידעתי, כי-גדול יה' מכל-האלהים?

עצת יתרו למשה

וַיְהִי, מִמָּחֳרָת, וַיָּשָׁב מֹשֶׁה, לְשֹׁפֵט אֶת-הָעָם; וַיַּעֲמֵד הָעָם עַל-מֹשֶׁה, מִן-הַבֹּקֶר עַד-הָעֶרֶב.

וַיֵּרָא חֹתֵן מֹשֶ�ה, אֶת כָּל-אֲשֶׁר-הוּא עֹשֶׂה לָעָם; וַיֹּאמֶר, מֶה-הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה לָעָם--מִדּוּעַ אַתָּה יּוֹשֵׁב לְבַדְּךָ, וְכָל-הָעָם נֹצֵב עָלֶיךָ מִן-בֹּקֶר עַד-עֶרֶב.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, לְחֹתְנוֹ: כִּי-יָבֹא אֵלַי הָעָם, לְדָרֹשׁ אֱלֹהִים.

כִּי-יְהִי לָהֶם דָּבָר, בָּא אֵלַי, וְשֹׁפֵטִי, בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ; וְהוֹדַעְתִּי אֶת-חֻקֵּי הָאֱלֹהִים, וְאֶת-תּוֹרָתוֹ.

וַיֹּאמֶר חֹתֵן מֹשֶ�ה, אֵלָיו: לֹא-טוֹב, הַדָּבָר, אֲשֶׁר אַתָּה, עֹשֶׂה.

נָבַל תַּבֵּל--גַּם-אַתָּה, גַּם-הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר עִמָּךְ: כִּי-כִבֵּד מִמֶּךָ הַדָּבָר, לֹא-תוֹכֵל עֲשֹׂהוּ לְבַדְּךָ.

עַתָּה שְׁמַע בְּקוֹלִי, אֵיעָצְךָ, וַיְהִי אֱלֹהִים, עִמָּךְ; הִיָּה אִתָּה לָעָם, מוֹל הָאֱלֹהִים, וְהִבֵּאתָ אִתָּה אֶת-הַדְּבָרִים, אֵל-הָאֱלֹהִים.

וְהַזְהַרְתָּ אֹתָהֶם, אֶת-הַחֻקִּים וְאֶת-הַתּוֹרֹת; וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם, אֶת-הַדָּרֶךְ יְלֻכּוּ בָּהּ, וְאֶת-הַמַּעֲשֶׂה, אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן.

(שמות י"ח, י"ג-י"ח)

רקום בפרשה

3. הסבירו במילים פשוטות מה משה עושה, מה האבחנה של יתרו, ומה העצה שלו.

4. המגיד מדובנא מקשה: "וביותר ראוי לשים לב על עיקר התחדשות שחידש יתרו למשה. אשר לכאורה אין אנו רואים בזה מאומה מהחכמה - מי לא ידע כי כבד משופט אחד לשפוט עם כבד כזה?" נסחו במילים שלכם את השאלה ששואל המגיד מדובנא?

5. הפרשן מצביע על כך, שכל מי שקורא את התיאור של משה שופט העם, ישים לב שהעם רב, ומדובר בעבודה רבה מידי לאדם אחד. אם כך, במה מיוחדת העצה של יתרו, אם כל אחד היה יכול לתת אותה?

הפרשן מזמין אותנו להתבונן יותר מקרוב בהצעה של יתרו "והנראה בהבנת הענין":
"למשל כי הנה הרבנים המורים בעם יתחלקו לשני סוגים: מהם המשיבים לשואלם דבר על דרך החוק: אם בענייני איסור והיתר, יאמר לו "אסור" או "מותר", וכן בזולת מהשאלות שלא ישיבו עליהם כי אם בדרך חוק "חייב" או "פטור", "טהור" או "טמא" בלי שום טעם.
ויש אשר בבוא אחד לפניו באיזה שאלה ישיב לו התשובה עם כל הטעמים וכל הסברות וילמדהו הדין בכל פרטיו וענייניו מה שהוא מן התורה ומה הם הגזירות שהוסיפו החכמים וילמד עמו כסדר הזה עד שיוכל השואל ההוא לדון בעצמו ולהורות על הענין הזה כמו השופט והמורה".

* תארו את שני סוגי המורים? שתפו - האם נתקלתם באופני ההוראה השונים האלו, באילו הזדמנויות? האם יש דרך שאתם מעדיפים יותר?

6. נמשיך לקרוא בדברי הפרשן על ההשלכות שיש לשני אופני השפיטה השונים:
"וההבדל ביניהם כי אם משיב לו בדרך חוק, ואינו מבינו (גורם לו להבין) טעם (סיבת) הדבר, אזי אם יזדמן ענין זה פעם שניה ושלישית, עדיין לא ימנע מלשאל עוד הפעם על הדבר, כי לא ידע מעצמו משפט הדבר.
לא כן אם ילמוד אל השואל דרכי משפטו וכל טעמיו, אזי לא יצטרך עוד השואל הזה לשאל שאלה כזאת לעולם.
נמצא כי ברוב הימים (לאחר זמן) תתמעטנה השאלות מהשואלים. כי בכל פעם יוסיפו לקח...".

*הסבירו במילים שלכם את היתרונות שנובעים מהעצה של יתרו. איזה תפקיד הוא נותן לשופטים בנוסף לאחריות ההכרעה לפי דין?
חשבו על הקשיים ביישום העצה הזו, וקראו את המשך של דבריו של יתרו שמתייחסים גם לזה:
וְאַתָּה תִּחְזֶה מִכָּל-הָעָם אֲנָשִׁי-חַיִּל יִרְאֵי אֱלֹהִים, אֲנָשִׁי אֱמֶת--שֹׁנְאֵי בָצַע; וְשֹׂמְתֵי עֲלֵהֶם, שָׂרֵי אֲלָפִים שָׂרֵי מֵאוֹת, שָׂרֵי חֲמִשִּׁים, וְשָׂרֵי עֶשְׂרֵת. וְשָׁפְטוּ אֶת-הָעָם, בְּכָל-עֵת, וְהָיָה כָל-הַדָּבָר הַגָּדֹל יָבִיאוּ אֵלֶיךָ, וְכָל-הַדָּבָר הַקָּטָן יִשְׁפֹּטוּ-הֵם; וְהָקֵל, מֵעֲלֶיךָ, וְנִשְׁאֹו, אֶתָּה. אִם אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה, תַּעֲשֶׂה, וְצִוְּךָ אֱלֹהִים, וְיָכַלְתָּ עֲמָד; וְגַם כָּל-הָעָם הַזֶּה, עַל-מִקְוֹ יָבֹא בְּשָׁלוֹם.

רקום בפרשה

התבוננות: האיור והרקמה

1. התבוננו בתמונת הרקמה או באיור ונסו למצוא קשר לפרשה. דוגמא: מה הקשר לפסוק נָבַל תָּבַל--גַּם-אֶתָּה, גַּם-הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר עִמָּךְ: כִּי-כָבֵד מִמֶּךָ הִדְבָּר, לֹא-תוֹכֵל עֲשֹׂהוּ לְבִדְךָ. (שמות י"ח, י"ח). יש גם קריצה למשהו שקרה בפרשה של השבוע שעבר, למי שאוהבים חידות.

2. הסבר לבחירה בציור הזה: אנחנו רגילים לדמיין צדק דרך מאזניים. שתי כפות משקל זו מול זו. מי כבד יותר? מי צודק יותר? מי יוצא זכאי ומי חייב? זה דימוי שמוביל אותנו לחשיבה של הכרעה בין צדדים מנוגדים.

אבל הציור הזה מציע מבט אחר.

במקום שתי כפות נפרדות — קערה אחת גדולה. לא תחרות, אלא אחריות. לא עימות, אלא איזון. קערה שדורשת יציבות מתמדת, תשומת לב, שיתוף פעולה בין כל חלקי הגוף.

גם מיקום הקערה משמעותי: מעל הראש. כאילו הציור מבקש לומר שהצדק מתחיל מעל החשיבה האנושית הרגילה — בעולם הערכים, באמונה, בחכמת התורה האלוהית שמכוונת אותנו. ומשם הוא יורד אל הידיים, אל המעשה, אל ההתנהלות היום-יומית. זה לא צדק שנשאר רעיון מופשט, תלוי באוויר, אלא צדק שמתורגם לפעולה.

בעוד שבדימוי היווני כל צד מושך לכיוון אחר, כאן יש מכלול אחד שצריך להחזיק. לא "מי מנצח", אלא "איך מסתדרים יחד". לא או-או, אלא גם-וגם: ניסיון למצוא דרך שתאפשר חיים, שפע, יציבות. אדם שיש לו שאלה הוא אדם ומגיע לשופט/המורה, הוא אדם שמבין שיש מורכבות. הוא מזהה את השונות, את הרבדים השונים, ואת המתח בין גורמים שונים — אבל הוא מנסה למצוא דרך לאזן אותם, לפשט את המורכב, ולהחזיק את הכול יחד.

קערת הפירות המלאה מרמזת על ברכה ועל אחריות גם יחד. שפע שלא נועד להפיל אותנו — אלא להזמין אותנו להיות ראויים לו. ובמובן הזה, הציור לא מדבר רק על מערכת משפטית. הוא מדבר על החיים עצמם: על האופן שבו אנחנו מאזנים בין עקרונות לבין מציאות, בין רוח למעשה, בין אמת לרחמים.

שבת שלום ושמחה, מגילי והמשפחה